

Le
Palm

Levant

Quinzenari portaveu de l'Associació "Minerva,"-Defensor dels interessos morals i materials d'Artá i sa Comarca

Redacció i Administració Quatre Cantons, 3 ✦ ARTÁ	Dels treballs publicats ne son responsables els autors NO'S TORNEN ELS ORIGINALS	PREUS ESPANYA. { Trimestre. . . 0'50 Ptas. Any. . . . . 2'00 » ESTRANGER . . . . . Doble.	Se paga a la bastreta
Any I	Artá (Mallorca) 24 de Mars de 1917	Núm. 7	

El Problema de les escoles està resolt

Els edificis se ferán, el material serà renovat

Als pares dels nins i nines d'Artá

Quant dijous a vespre, vos dirigia la meua paraula, no cercava sinó ferirvos el cor, perque compreguessiu com jo comprenc, qu'esta m faltant al mes sagrat dels nostres deures; qu'es el d'educar als nostros infans. Per aixó avui, vull tornarvos remoure la conveniencia, perque encara qu'una mica tart procurem posar la nostra voluntat al servei de la causa mes noble i mes justa.

¡Els nostros infants! I no son nostros, no; sino noltros som d'ells. Rebem els infants quant venen an el mon, sense sebre lo que amb ells hem de fer, i després mes grans, los prenim com una jugueta perque mos donin gust, perque fassin lo que noltros feim... I mes grandets... llavors los esclavitzam, los martiritzam, sense pensar-ho, sense voler-ho... però es així...

Tot aixó perquè?

Perque no havem rebut la preparació necessaria, perque de tot mos havíem preocupat menos de lo que mes importava...

Per esser ferrer o fuster, necessitam una partida d'anys i d'esforsos passats en l'aprenentatge... Per esser metje o notari, han d'estudiar anys i mes anys... Sols per esser pares no hi posam gens d'atenció. I aixís llavors no sabem complir amb la nostra obligació sagrada en vers ells.

Per aixó, quant parlava de la necessitat de preocuparnos una mica d'ells, hagués volgut que hi haguessiu assistit tots vosaltres, pares i mares d'Artá, i encara que ja no digui ni una centéssima part de lo que vos hagués pogut dir, se cert que tots vos ne preocuparéu una mica de lo qu'encara poreu fer per ells, que son lo mes gran i millor de nosaltres meteixos.

¿No deim tots que trebiam per ells? que voldriem esser rics per ells? Idó, hi ha una riquesa, la mes gran de tots, que tots la podem tenir i donar an els nostros infants, l'educació i l'instrucció... qu'es tresor que mai se pert...

De les meves paraules, dels vostres b. ns propòsits i de l'ajuda dels que poden, esper que prest se podrà dir qu'Artá es un dels pobles capdevaners de Mallorca. Així sia per honra de tots.

JOAN CAPÓ

Un poble que no's preocupa de la cultura de sos habitants, es poble adormit.

Cap a l'escola bella

Si l'escola entre els seus fins educatius ha de comptar l'amor a la bellesa com un dels principals, s'ha de respirar en ella la bellesa en tots i cada un de sos components. Belles han de ser ses parets, bella la disposició de son moblatge, com bells han de ser els llibres i quaderns dels alumnes i bella fins la presència del mestre.

Una escola veia, humida, bruta i ruïnosa; uns bancs llarguets, vells, i negres com a baúls de morts; unes parets plenes de quadres de coloraines, mapes espallering ts i penjarois de tota classe; un mestre mal vestit i amb un puntero a la ma encalsant als deixebles, es una mostra de lo qu'era l'escola antiga, aont els atlots hi eren arrastrats de mala manera com qui traginar-los a la presó i fins moltes vegades hi havien de ser acompanyats amb unes corretges per sos encarragats. Aquesta escola ¿ereis qu'era apte per l'educació estètica dels poble? creis, que sabrien estimar mai la bellesa els infants criats dins aquelles assolls, baix la vigilancia d'un mestre que sols que les ves sonriure, ja les amenassava, i allà les guarda va recluïts durant sis hores, obligant-los a torturar-se'l cervell aprenent de memoria llargues lliçons de paraules incompreses?

Dones si aixó era l'escola antiga, l'escola antiestètica de lo major part dels pobles espanyols, pensém que fins avui heu tenim encara a Artá en lo que se refereix als edificis i moblatge.

¿Quin'altra cosa l'escola moderna! Un edifici que si no nou i esplendit al menos, net i ben illuminat i ornat. Les parets pintades amb colorets que les fassin mes vistoses i ornades amb faixes artístiques i sencilles; uns bancs amples y hermosos tot lo mes per dos nins; uns quadros amb paisatges en els panys de las parets; cossols amb plantas i flors p'ls reconcs, aucells cantadors en g. bies hermoses, nins qui treballen tot jugant i rigolet, i un mestre elegant que tot estimulant-los al treball voluntari es per ells un amic major, qu'els sonriu a totes hores, i sense exigir los esforsos que no son pera fer, ni cap finalitat tenen p' la vida, les dirigeix e p a l'amor, l'amor en tots sentits, un amor francescà a totes les coses; amor a Deu, als homos, a la natura, als animals, al treball, a la poesia, a la bellesa.

Aquesta es l'escola bella i aquesta es l'escola que volem pels nostros nins; i aquesta es la que'l poble d'Artá te dret a exigir i ho ha de fer per amor an aquets mateixos nins, que son els qui mos han de sustituir. I an aquesta escola ideal, la tendrem. Per tenir l'escola ideal se necessita un local alevat senzill i hermós, i an aquest local el tendrem dins breu temps precis per tramitar tot l'expedienteig avui necessari, per obtenir subvenció, per l'aprovació de plans i... per la construcció. De manera que tot i tenguent-lo lo mes presi possible passaran uns anys abans de tenir-la a punt d'habilitar.

Peró i ¿per lo demés? Per lo qu'atany al material bell i ordenat, es precis esperar també aquest temps? ¿Perqu' no s'ha de comensar de moment, ja que per aixó no se necessita arreglar cap expedient?

Per aixó, per comensar de tot d'una ja a embellir les nostres escoles i renovar-les l'ambient estètic no's necessari mes qu'un poc de bona voluntat de part de tots. L'Inspector de 1.ª ensenyansa d'aquesta Zona D. Juan Capó en la conferencia qu'aquests dies passats donà en el Teatro del Circul senyalá el pla, la manera d'obtenir ho per de pronte; i posant fil a l'agúia, ell mateix, ple d'optimisme i mogut p'el sen entusiasme p'er l'ensenyansa i amor als nins, ebri una lliçia de suscripció per renovar tot el material existent; tocá a les portes dels poderosos i tocará a més encará i si dona el resultat qu'es d'esperar si'l poble respón com deu an aquesta crida, tendrem prest ja renovades les condicions de les nostres escoles i sirán ja els nins d'avui, els nostros nins, els qui sentirán els beneficiosos efectes de l'educació que proporeiona l'escola bella.

ANDREU FERRER.

Voleu conèixer la cultura d'un poble repasau l'història de ses escoles.

Hosanna

El nostro poble está de joia, i te prou motiu per estar-hi. La construcció de locals escoles serà prest un fet.

Si els representants d'Artá, si'ls administradors del be comú d'aquest poble, procuren sempre obrar en consonancia amb les justes aspiracions dels seus administrats, en cap ocasió com en aquesta ho han conseguit d'una manera mes veritable.

Artá feia temps qu'aspirava a la reforma de les escoles. Les grans deficiències dels seus locals qu'avui ja casi constituïen una amenaça per els nins ja qu'un de ells está se pot dir ruïnós, eren de molt de temps ençà previstes p'el públic que frissava qu'els seus administradors los arreglassen. Mes, si a voltes trobaven ressó aquells desitjos i semblava que s'anaven a satisfer, sempre sortia un emperó que aturava l'acort e impedia que fos un fet tan bell desitg.

Mes, ara amb ocasió de passar visita ormaria el Inspector de 1.ª ensenyansa d'aquesta zona D. Juan Capó, la qüestió tantes voltes retreta i altres tantes abandonada, s'es posada de nou a l'ordre del dia. Incansable, com en totes ocasions, va fer el Sr. Capó, visites a les persones que mes podien influir en que fos un fet immediat la construcció d'edificis escoles pertinents, i de totes obtengué les promeses mes afalagadores. Amb la conferencia que l'Inspector va donar als pares d'alumnes en el Teatro Mas se consegut que'l poble qui'n sentia ja de temps la necessitat,

s'afirmàs en sos anhels de regeneració i aquest estat d'opinió cristal·litzà diumenge passat en la sessió de de l'Ajuntament que per unanimitat acordà, anomenar una comissió que porem dir popular perque gestioni la adquisició d'un solar, del que s'en treurà un croquis per l'Arquitecte Provincial que te ja l'encarreg de aixecar el pla i fer el presupost de les obres. S'acordà també demanar una subvenció al Estat, de la quantitat qu'en sos presuposts generals hi ha destinada en axò, per aquests fins i com això avui es fàcil de conseguir, si se sap demanar, se pot assegurar que no tardarem mes de mit any a poder posar la primera pedra del nou edifici.

El poble d'Artà, està, idó, d'enhonorabona, perque aquesta vegada ha dat una prova més de que te desitjos de millora, de regeneració, de que vol entrar per les vies veritables del progrés i aquestes no son altres que l'educació i l'instrucció dels qui puguen, dels homes de demà.

Cal però fer recalcar que l'idea no sols es estada acuída per les classes dirigides, ni d'un partit determinat, sinó que'ls directores, els qui tant dignament dirigeixen l'administració del poble han abdicat a tota conveniència política, de moment, s'han sentits sols Artanencs i mirant simplement lo qu'era de necessitat, han posat tota sa bona voluntat, i tot son calor a l'idea que cristal·litzarà dins breu temps en una gran festa popular (es dia de la colocació de la primera pedra) en la que'l poble as mateix temps que celebrará el principi de la seva regeneració rendirà homenatge sincer als prohoms qui amb tant d'entusiasme han acuída l'idea i tant rapidament l'han duïta a la realitat práctica

A.F.E.G.I.

Después de l'Iglesia, l'escola ha de ser el principal edifici d'una població

Construccions escolars

Historia

Fa temps que tenim latent el problema de les construccions escolars; fa anys que ses persones qui no miren amb indiferència l'educació des nostre poble, regonexen sa necessitat de construir escoles; i fa anys també que se sabia que, una de les mestres qui desempenyava una de les escoles de nines, s'havia de jubilar i per esser una germana de la Caritat, el dia que se jubilà hi hauria manca de un local, i apesar de sebrer-se axò, avui mos hem trobat amb aquella jubilació i a corre-cuita s'ha hagut de cercar un lloc perque servis de costura: axò succeirà, fins que d'una vegada estigui resolt el problema dels locals.

Què s'ha fet en aquest sentit? L'any 1914 se parlà de l'adquisició de solars per construir escoles, però, llevat de les converses i algunes consultes a persones de fora d'aquí, vertaderament enteses amb aquest assumptes, lo cosa no tengué altres conseqüencies.

A principis de l'any 1915 una conferencia donada pel digníssim Jutge Municipal sobre la necessitat de l'ensenyança va remoure una mica l'opinió, amb aquell sentit.

A derrerries de'l mateix any amb motiu de la venguda del Inspector de 1.ª Ensenyança D. Juan Capó se feren algunes gestions encaminades a la resolució del problema; uns dobbés que hi havia dins sa *casa de la vila* estaven destinats a la compra de un solà; amb el susdit Inspector examinarem els voltants del poble per veure el lloc més adequat, però, llavò vengueren aquells fets que val més no recordar i amb ells la mort d'aquella iniciativa.

Passaren uns mesos i com ja he dit que tothom regonex sa necessitat d'edificis escolars, se torna posar fil a l'aguya, se reberen cartes de un diputat a cortis en les quals recomanava se demanàs una subvenció a l'Estat per construir locals, però, amb la gent dividida, sense orientació i sense un cap capàs de cristal·litzar idees, mos quedarem amb les cartes i els desitjos, fins que an el mes de Juny l'Ajuntament va acordà demanar a l'Estat una subvenció per la construcció d'un local escola per tres mestres, amb el pla fet molt curosament per l'arquitecte provincial D. Guiem Reinés.

L'expedient favorablement informat se posà en camí de Madrid, però, com tantes vegades succeex, una condició imposada per l'Estat, que l'Ajuntament depositàs una quantitat igual a la subvenció va esterilizar aquelles bones iniciatives, perque l'Ajuntament no poria fer aquell depòsit, contava si fer la part corresponent amb prestació personal, materials, etc. que no els més poderosos medis de que pot dispondre;

com allò no era possible tornarem quedar sense escoles.

Al encarregar-se novament de la quefatura de les dretes l'honorable patrici D. Pere Morell Oleza en un manifest que escampà per tots els recons del poble, fa esment de la importancia que per ell té aquest problema i el propòsit de realisar-lo: «y en cuanto a obras públicas entiendo desde hace tiempo que lo más urgente es la construcción de escuelas, gestionándose al efecto una subvención del Estado a fin de que no tenga que apurarse tanto al contribuyente».

Axò mateix heu te manifestat amb un sens fi de converses i estam segurs que per ell no se perdrà i que en lo que d'ell dependesqui el problema se resoldrà amb tots els detalls que la moderna pedagogia demana, ell es el qui pot donar vida i realitat an el projecte.

Avuy hem entrat en el període de madurament de sò que tantes vegades s'havia parlat, per lo tant, sirà molt convenient orientar l'opinió, amb el criteri dels pedagocs sobre les condicions que deuen tenir els edificis escolars a fi de que no vengui l'ignorancia a criticar lo que la ciencia amb el seu estudi cuotodià ha posat en evidència.

I es poble ¿com pensa? Ses classes obreres, senten la necessitat de l'ensenyança i comprenen que, perque aquesta tenguí tota la virtualitat possible lo primer que se necessita son bones escoles; els obrers amb els seus viatges a l'Amèrica han tocat les conseqüencies desagradables de l'analfabetisme, veuen lo trist que es acudir an el esters per escriure cartes en les quals han de comunicar sentiments o secrets de familia, arriben a sentir avurrimient pels causants d'aquesta desdita, son moltíssims els qui avuy volen instrucció; jo sé de pares que son a Amèrica i que s'esforçen per fer un reconet per millorar es seu estat, que quant envien dobbés a sa esposa no se descuiden de recomanar-li que atengui a s'instrucció dels seus fills, a fi de que no siguin tan beneits, com ells, per lacausa de no haver anat a escola.

No han perdut actualitat ses gestions que feren l'any 1914 encaminades a la realisació de lo que ara es un fet. Escriguerem a dos distingits pedagocs, el R. P. R. Ruiz Amado, S. J. i D. Eladi Homs, publicista eminent el primer qui ha posat ben alt el nom d'Espanya dins el mon de l'educació; jove el segon secretari del Conçell d'Investigació Pedagògica de la Exma. Diputació de Barcelona, el cual feia poc temps havia vengut dels Estats Units, ahont era anat a estudiar, els mètodes moderns d'ensenyança implantats en aquell país tant disciplinat.

El P. Ruiz Amado, S. J. mos remet com a contesta un article que feia poc havia publicat ahont ve a dir lo que N'Eladi Homs més concretament mos contesta a ses preguntes que lis dirigirem:

«A la 1.ª—Naturalment que el municipi d'Artà encarregarà a un arquitecte la construcció del Edifici i aquest deurà fer-ne un estudi especial. Es molt convenient que s'emplei un estil arquitectònic que tot i sent acadèmic si es vol, estigui basat en les tradicions locals de l'art de la construcció.

A la 2.ª—Per raons d'economia, pot aconsellar-se que'ls nois i noies d'una escola estiguin reunits en un mateix local, encare que en aules diferents i amb una classe de pàrvuls comuna per abdós sexes. Més si la part econòmica no es condició, ja aconsellaria construir en llocs diferents i distants un de l'altre, edificis independents per cada un dels sexes. D'aquesta manera s'eviten problemes de disciplina que poren esdevenir perillosos baix certes circumstancies i al mateix temps se fomenta el recat que deu tenir cada sexe.

A la 3.ª—En una població del tamany d'Artà, en que les distancies no son mai obstacle, es d'aconsellar que'ls edificis escolars se situin a fora de la població, en un lloc agradable que permeti rodejar-los de jardins, patis de jocs lliures i pistes de jocs organitzats. Aquests últims van adquirint cada dia més importancia dins l'educació i no hi ha excusa de no pensar amb ells al fer noves construccions escolars.

A la 4.ª—Es un error voler acumular al mateix edifici de l'escola, l'alcaldia, el jutjat o qualsevol altre dependència administrativa. L'escola es un lloc orgànic, independent, que no admet ingerencies d'altres organismes.

No hi ha que dir que estam ben conformats amb les condicions que deu reunir s'escola tant clarament esposades pel nostre consulti i participan des nostre parer les distingides persones que se preocupen d'aquestes coses.

LL. G.

Venguda del Inspector de 1.ª ensenyansa L'arribada

El dimecres de la setmana passada arribà, a les 12, l'Inspector de 1.ª ensenyansa d'aquesta zona, D. Joan Capó Vallsdepadrines, que per la seva activitat incansable i son cor bondados se te guanyada la simpatia de tots els mestres a ell subordinats i ha merescut que les autoritats de les poblacions que visita secundin ses iniciatives i treballin per resoldre'l problema de l'ensenyansa, especialment en la construcció d'edificis *ad hoc*.

Arribat aquí fou visitat p'els mestres de la població, els quals en ell tenen un amic mes qu'un fiscal, un conseier, un pare.

Visita ordinaria oficial

A les dues del capvespre comensà la visita a les escoles oficials per la 1.ª de nins que dirigeix don Andreu Ferrer Ginart aont passà varies hores vengent treballar el mestre i deixebles i examinant els quaderns d'aquests,

Acabada la visita passà a la 2.^a de nins que dirigeix D. Segundo Diaz Cordero en la qual igualment examinà detingudament als alumnes fent-los fer una partida d'exercicis.

Sortits d'allà i acompanyat dels dos mestres esmentats, visità el local de Sta. Catalina, emparaulat per instal·lar-hi la 2.ª costura de nines, que dirigirà D.ª Juana M.ª Salas Sureda, avui tancar mentres s'espera la conclusió del contracte d'arrendament.

Reunió de la Junta Local

Al vespre a les 8 ¹/₂ se reuni la Junta Local de 1.ª Ensenyança per ell convocada que celebrà sessió extraordinaria baix de sa presidència.

Va exposar a sa consideració l'urgència que hi havia per la resolució del problema dels edificis destinats a escoles, ja qu'els que avui posseeix el municipi no reuneixen cap condició pedagògica. Es necessari, precis que la Junta Local s'en preocupi ja qu'ara mateix s'han trobat an es cas de venir una mestra, que s'ha fet un nom distingit per sos treballs a una escola de Manacor, i ha hagut de pendre posesori amb l'escola tancada per falta de local.

Després de les varies consideracions del Sr. Inspector, la Junta acordà ratificar a l'Ajuntament la petició de que se demanàs al govern una subvenció per construir locals aposta de nova planta, i qu'aquests s'edifiquin lo més prest possible.

Tractà després el Sr. Capó del material, posant de lleu davant la Junta, lo deficient qu'era el moblatge actual de les escoles i lo escàs del material volant, ja que'ls mestres reben una petita consignació qu'apenes basta per conservar-lo quant i més renovar-lo. Aconsejà que, ja que a l'Ajuntament fent el sacrifici dels locals, li era massa pesat encarregar-se de la renovació del material, se anomanàs una comissió formada per les tres Autoritats de la població i els mestres, perque vessin si era procedent obrir una subscripció popular per arbitrar recursos immediatament an el fi indicat. Després de discutir-se llargament aquesta proposició i no esser rebuda amb el calor necessari pels qui deurien prestar sempre la més entusiasta cooperació a l'educació del poble, tengué que retirar-la; i s'aixecà la sessió a les 11 de la nit.

Reunió dels mestres de la Comarca levantina

El dijous dematí passà la visita oficial a totes les escoles de Capdepera. Comensà per la nacional de nines que dirigeix D.ª Antonia Bonafé, segui després la de nins a carrec de D. Sebastià Sancho i després visita el col·legi de nines que dirigeixen les monges franciscanes i ultima ment la particular de nins establida en la Capella evangélica dels protestants. Després de visitades totes, passà de nou a Artà aont, a les tres, comensà la reunió per ell cridada de tots els mestres de la Comarca levantina. Assistiren D. Jaume Fornaris de Son Servera; D. Andreu Andreu i D.ª Antonia Campins de Sant Llorenç des Cardessar, D.ª Antonia Bonafé de Capdepera, D. Segon Diaz i D. Andreu Ferrer, D.ª Antonia Sancho i D.ª Juana M.ª Salas d'Artà.

Durant prop de quatre hores durà la reunió que se convertí en conversa pedagògica actuant de ponent e Sr. Inspector ja que aquest Senyor exposava un tema donava totes les explicacions possibles sobre el mateix, presentava treballs recollits en les seves visites i en la colonia escolar de Solfer, i els mestres feien cada un les observacions que llur práctica les dictava i així en animd i utilíssima conversa passaren fins ja entrada la nit. Tot els mestres en sortiren com a renovellats i plens d'entusiasme per l'implantació en les escoles respectives de les idees sugerides per el Sr. Capó en aquella tarda, i expresant tots el desig més ferm de que se repetesquin aquestes profitoses reunions.

Conferencia

El mateix vespre a les vuit en el Circol d'Obrers Catòlics tengué lloc una conferència sobre *Locals i materials escolars* donada p'el mateix Senyor Inspector i per la qual s'havien invitat als pares dels alumnes de les escoles, als socis de Minerva i al públic en general.

A pesar de fer un mal vespre ja qu'a l'hora de compareixer feia un aigat tempestuós amb vent i trons, el local se va omplir de gom en gom, tanta era l'espectació que hi havia de sentir al distingit conferenciat. Va fer la presentació el mestre D. Andreu Ferrer, el qual va dir que ja que l'Inspector anava a tractar d'un assumpte de tant d'interès per el poble com es la construcció de locals, se li prestà el calor necessari perquè l'idea se dugués prontament a cap. Prengué la paraula després el Sr. Capó al qual mos es impossible seguir en sa llarga i ben meditada conferència. Exposà al públic la diferència entre les visites d'inspecció de primer i les d'ara, ja que avui els Inspectors treballen casi mes de fora que dins les escoles. Demostrà la necessitat de l'instrucció i molt mes de l'educació, definint després l'actuació dels mestres en l'actualitat també diferent de primer. Parlà després dels medis per ensenyar que son els locals i el material. Digué que respecte d'aquell, se podia dir qu'era un fet, suposat que les classes directores ho havien pres amb delit. Respecte del segon digué que'l creia de tanta necessitat i urgencia que considerava precis, comensar de pronta i au aquest fi obria una subscripció popular a la que desitjava contribuïts tot el poble poc o molt, en lo que cada hu pogués.

Fou calurosament aplaudit per la concurrència que quedà convençuda i entusiasmada amb els projectes del Sr. Capó, i acte seguit s'aixecà a parlar D. Joan Sancho, Jutge municipal, el qual digué que'ls pobles qui no volen estar dins la negror de l'ignorancia, era necessari se preocupassen de l'ensenyansa. Donà de part de tots al Sr. Inspector per sos sacrificis a favor de les nostres escoles i expressà sos desitjos de que tenguessin éxit tan hermosos projectes. Fou molt aplaudit.

La concurrència sortí altament satisfeta.

La llista de subscripció

Per encapsalà la subscripció p'el material, que s'obri després de la conferència se convidà als principals prohoms de la població els quals immediatament amb patriòtic desinterès i dant proves de gran amor a la cultura i al poble se posaren a una altura que no somiaven els iniciadors, per lo qual el poble tindrà molt qu'agrairlos. Com la llista se va ampliant i son molts els qui plens d'amor a l'infantesa, volen secundar tan belles i profitoses iniciatives, deixarem p'el nombre qui ve el publicar la primera part de la llista dels donants. Voldriem que tots els qui desitgin contribuir a tan simpàtica idea, s'inscriguessin prest i pensin que'l presupost per dotar de bon material a les quatre escoles nacionals s'acosta a mil pessetes.

Despedida

El divendres visità la costura 1.ª que dirigeix D.ª Antonia Sancho Llites, després el Col·legi de les Germanes de la Caridad que tenen una matrícula numerosissima. Y finalment l'escola de pàrvuls establida a Can Morey i regida també per Monges de la Caridad.

Al capvespre se va despedir dels amics qu'aquí s'ha conquistat ja en les primeres visites i al dissapte dematí empregué de nou la via de Ciutat.

El poble te molt qu'agraï al Sr. Capó, ja que si les escoles se fan prontament, en bona part se deurà a la seva activitat incansable que no deixa l'idea fins que la vou realisada.

Artá i el Seminari

Un article que hem vist en el *Bolletí Dominical*, excitava als pobles de Mallorca a que, moguts per la capital importancia que té per tots ells el Seminari, procurassen el seu floreixement i prosperitat, principalment amb la fundació de becas, ja que aixó es una de les maneres de mirar i procurar el floreixement i prosperitat de sí mateixos.

Pareix que son bastants els pobles, segons mos han dit, (Palma, Lluchmajor, Esporles, Sóller, Felanitx etc.) aon e-hi ha fundades becas, per pagar a un o més estudiants pobres la carrera de sacerdot.

Dins Artá, aón amb tan d'acert i bon gust s'

han gastades, gracies a l'espléndida munificencia dels rics propietaris de la nostra vila, els quals, amb emulació digne de tot elogi, par que pretenguin esser cada un d'ells el qui mes bé farà an el nostro poble, tan grosses cantidats per la reparació i ornamentació de la nostra hermosa Esglesia parroquial, de l'esbelt oratori de la nostra Mare de Deu de St. Salvador, del Convent, l'Hospital, les Cases de les Monges, fundacions de corantahores etc., dins Artá, no e-hi hauria d'haver també cualcú, que, volguent fer un gran bé a l'Esglesia i an el poble, destinás deu o quinze mil pessetes a la fundació d'una beca en el Seminari, perque, perpetuament, per a sempre e-hi pogués haver un estudiant d'Artá que cursás allà la carrera sacerdotal?

No hi ha cap dupte, seria aixó una obra gran, que mouria a tot el poble a un agraiment perdurable, ja que, segons hem vist, a les becas les donen el nom del que les funda, envers d'aquella persona que, ja en la seua vida, ja en les seues disposicions testamentaries, se desprengués de la cantidat necessaria, per fundar una beca del Seminari a favor d'un fill d'aquest poble.

Vaja idó, persones poderoses de la vila d'Artá, voltros que tant vos heu distingit sempre per l'amor d'obres grans en vers del nostro poble i per la vostre religiosidat, vat-aquí una manera de deixar per a sempre un recort imborrable d'aquest amor, i al mateix temps satisfets piadosament els vostros sentiments religiosos.

Per cada deu o quinze mil pessetes de que vos desprengueu, en vida o en testament, assegurau es que sempre hi haja un fill d'aquest poble, que pugua estudiar la carrera sacerdotal, que perpetuament se fassa oració per voltros a dins el Seminari, i ademés del agraiment sens fi de tot el poble que recordarà el nom del seu benefactor, el premi segur i etern que Deu vos donará.

Crónica

De Ca-nostre

Aquesta setmana se va reunir per primera vegada la Comissió organitzadora de la manifestació de la «Lliga del Bon Mot» qu' ha de tenir lloc, si Deu ho vol, dia 22 del pròxim mes d'Abril. Aquesta acordà dividir-se en subcomissions encarregant-se cada una d'elles d'una part de la feina a realissar. Com no se sap encara del tot cert ni les persones qu' han de discursar, ni el programa a desenrotllar, trobam que no's oportú encara el parlar-ne molt. No mes volem dir que per les persones que formen la Comissió i els pocs detalls que ja's coneixen, promet ser una festa hermosa i acabada.

**

Segons contem de Capdepera, per allà hi ha rates alloure, i son mals d'afinar els seus caus; s'altra dia a Can Juan de Sa Creveta an *Es Puig* s' hi robaren 28 sobrassades, i altra classe de porc. De dobbés no'n tocaren però giraren es calaixos i caixes. Si 'ls haguessin trobats, segur que també los s'en haurien dits. Rates de vint ungles devien ser. Per entrar haguieren d'obrir un forat a sa paret de darrera.

**

—Dimecres de la setmana passada va esser entregat a l'Estat amb ses formalidats acostummades es nou camí vesinal de Sa Colonia: que d' aquí en devant haurem de dir de Betlem perque s'ha declarat de utilitat pública aquest camí i amb sa ventatja que un altra l'ha de cuidá; feu s'entrega es Batle, acompanyat de D. Pere Morell i del mestre d'obres D. Mateu Obrador.

**

El mateix dimecres dia 14 varem tenir el gust de saludar a l'inspèctor de 1.ª edesfianza don Juan Capó qui tant se desviu per donar impuls a s'ensenyament des pobles encomanats a sa seva vigilancia; vengué per fer sa visita ordinaria a n'és pobles de sa Comarca de Llevant.

**

Lletgim que sa darrera conferència que se doná an el Museu Diocesà de Ciutat, estigué a càrrec del nostre paísá es fiscal eclesiástic Rnt. Don Francesc Esteva, i fon molt aplaudida. Enhorabona.

**

Aquestes setmanes han tornat esser de sangria per s'agricultura; hem vist com s' en han duit una partida de caps de bestia de cabestre des nostro poble ¿cap abont? na hu sabem, pero heu sospitam.

**

Es temps durant aquesta quinzena ha estat ben de Mars, sa *grippe* o *dengue* ha volgut visitar casi totes ses cases.

**

Mos va fer dia 15 una savoreta que facilita molt es trebay de sa terra, sobre tot s'entrecavar, però ses ventades persistents d'aquests dies a mes de posar crosta a sa terra i malmenar ets sembrats s'en han duites casi totes ses garroves; ses faves en general son dolentes, es grans per ara son sans.

**

Ejs llépols estan d'enhorabona; amb frecuencia mai vista els *pastissers* umplen els mostradors de coses bones. A ca'n Mosca des carré des Centro i a nes forn nou se proven a presentar coses agradables; tot se ven i mes en fessin; sempre comvé que hi hagi per tots els gusts.

**

El benemérit D. Pere Morell Oleza va passar entre noltros els primers dies de la setmana passada; abans d'anarsen tengué ocasió de parlar amb l' Inspector de 1.ª Ensenyança d'aquest districte, sobre la manera com s'ha de resoldre el problema de l'ensenyansa an es nostro poble; quedaren completament d'acort.

**

Dilluns dia 19 va morir repentinament d'una *angina de pit* sa madona Francisca Grau (a) Bollona qui desde Ciutat havia vengut an es seu poble per passar els darrers anys de sa seva vida. Tengué s'atac an mitx des carré devora sa *stiquia*. A. C. S.

**

Lletgim a sa premsa de Ciutat que per Mallorca se juga molt an els prohibits ¿Artá, que deu esser un dels pobles aludits? Axi matex siria raro que ni ses autoridats ni noltros mos n'haguessim temuts; de totes maneres sirá convenient anem alerta a que mos venguí aquest mal.

Ajuntament

Sessió ordinaria del dia 11 del Març

S'acordá que es pla d'urbanisació de Na Caragol, s'exposi an es públic durant vint dies per efectes de reclamacions.

Sessió de dia 18

Se fallaren ets expedients de quintes que varen quedar pendents de resolució.

Se doná conta d'una R. O. declarant d'utilitat pública es camí vesinal de Betlem.

Se va acordá posar un *palo indicador* dels camins de Sta Margalida i Sa Colonia.

Se nombrá una comisió composta dels Srs. D. Miquel Morey i D. Guiyem Carrió retjidors, els mestres nacionals D. Segundo Diaz i D. Andreu Ferrer i don D. Antoni Blanes Mestre, D. Pere Morell i D. Rafel Blanes Tolosa, perque fassin diligencies per cercar un solar adequat per construcció d'una escola graduada.

Religioses

Dia 30, divendres de Passió a les 7 y mitja del matí, a la Parroquia s'hi ferá la primera Comunió p'els nins y nines.

Dia 1 d'Abril, diumenge del Rams a les 9 i mitja bendició de rams processó i ofici, a la parroquia i an el Convent.

El Dijous Sant a les 9 ofici i comunió general a les dues Iglies, amb assistencia del Ajuntament a la Parroquia. El decapvespre a les 3, sermó del *Mandatum* lavatori de peus an els Apóstols a la Parroquia, i matines de fas an el Convent. A les 8 del vespre processó solemne amb els passos, cant del Miserere i Música que sortint de la Parroquia pasará pels carrés acostumats entrant an es Convent. A les deu del mateix vespre a l'Iglesia dels PP. Franciscans exercici de l'Hora Santa i Vigilia general de la Adoració Nocturna.

—El Divendres Sant, a les vuit ofici a les dues Iglies. El decapvespre a les tres el *Devallament* a la Parroquia, i a les 4 Exerci de la Soledat de Maria an el Convent. A les 8 i mitja del vespre Processó solemna del Sant Sepulcre, amb música.

GRAN COLMADO ARTANENC

===== d'en =====

GUIEM BUJOSA (a) Ganancia

ARTANENCS: No'compreu res que no passeu abans per aquesta casa
Mai vos ne tornareu de buit, perque es sa que ven

MES BARATO I MILLOR

Comestibles de tota casta, licors, dulees, galletes, etc., etc. : : : Grandiós surtit de Perfumeria

TOT A BON PREU

Aquesta casa te deposit especial del celebrat "ANIS TUNEL"

Fixau-vos be en sa Direcció: CALLE DE PALMA, 3 - ARTA

Aquí s'hi despatxen també els servicis de l'Agencia Bujosa (a) Ganancia (única Agencia) que serveix amb puntualidad i barato qualsevol encàrrec se li fassa per Ciutat pels altres pobles de Mallorca o p'es Continent

Despaig a Artá: Calle de Palma, n.º 3

Despaig a Palma: Estanc d'es Banc de s'Oli

EBANISTERIA MODERNA

DE

MIQUEL MOREY

Amb prontitut s'enllesteix qualsevol treball li encomanin

Mobles fins, de tots es estils p'el parament de casa

Especialidad en cordats de cadires a l'antiga

Pintats i dorats fins, de tots es gusts

*Abans de casar-vos i abans de comprar a cap altra banda
passau primer per aquesta casa*

Carré de la Parroquia - Artá

En la Libreria, Papereria, i Centre de Suscripcions

DE

Ferrer i Sureda

Vos servi án en puntualidad qualsevol llibre o publicació
pogueu desitjar, franco les portogrífiques

A PREUS MOLT LIMITATS

SE VENEN TAMBÉ

paper de totes classes i tamany, llibretes, quaderns,

plecs, lápiz, tintes i llibres escolars a la menuda i en gros

Notau be la direcció: QUATRE CANTONS, 3

FARMACIA

DE

LLORENS GARCIES

OBERTA A TOTES HORES DE LA NIT

* * * * * Vins i aixarops medicinals
Aixarops de cucs del Doctor Morey * * * * *
* * * preparat amb erba cuquera d'Artá

Plassetta d'es Marxando

VI - VI - VI

DE SA DAVESA

Vins de Taula i Vins Blancs

A TOT PREU

a la menuda i en gros les ven

Mestre Arnau Caselles (a) Garameu

RECTE, 8 ARTA